

Egr. No 4

**Uchwała Nr XXVIII/185/2017
Rady Powiatu w Kluczborku
z dnia 2 marca 2017 r.**

W sprawie uchwalenia „Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2017 – 2022”

Na podstawie art. 12 pkt.11 ustawy z dnia 05 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2016 poz. 814 z późn. zm.) w związku z art. 35 a ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. z 2016, poz. 2046) Rada Powiatu uchwała co następuje :

§ 1. Uchwała się „Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2017 – 2022” co stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

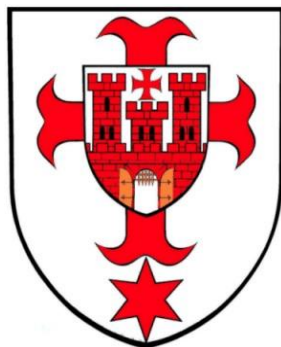
§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Kluczborku.

§ 3. Traci moc Uchwała Nr XI/78/2011 Rady Powiatu w Kluczborku z dnia 29 września 2011 r.

§ 4 Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Powiatu
w Kluczborku
Andrzej Butra

Załącznik do Uchwały Nr XXVIII/185/2017
Rady Powiatu w Kluczborku
z dnia 2 marca 2017 r.

**POWIATOWY
PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB
NIEPEŁNOSPRAWNYCH
na lata 2017–2022**

Kluczbork 2017

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Wprowadzenie i definicje	4
3. Diagnoza	5
3.1 Dane statystyczne	5
3.2 Infrastruktura pomocy społecznej	10
3.3 Działania podejmowane powiecie kluczborskim na rzecz osób niepełnosprawnych	14
3.4 Inwestycje powiatu	19
4. Cele operacyjne programu	20
4.1 Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów osób niepełnosprawnych	20
4.2. Inicjowanie i popieranie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności poprzez likwidację barier utrudniających osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie	21
4.3 Zapewnienie dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym	22
4.4 Zapewnienie osobom niepełnosprawnym pełnego dostępu do rehabilitacji społecznej kultury, sportu, rekreacji i turystyki	23
4.5 Zwiększenie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych	26
4.6 Zapewnienie konsultacji społecznej wszystkich działań dotyczących osób niepełnosprawnych w fazie ich planowania, wdrażania oraz ewaluacji z samorządną reprezentacją środowiska	28
5. Sposób realizacji	28
6. Realizatorzy	29
7. Partnerzy	29
8. Źródła finansowania	29
9. Spis tabel i wykresów	30

Wstęp

W 2016 roku zakończyła się realizacja Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2011 – 2016, który był częścią Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie kluczborskim na lata 2011 - 2020. Niniejszy Program stanowi jego kontynuację i uzupełnienie, z uwzględnieniem aktualizacji potencjalnych działań w kontekście źródeł finansowania oraz możliwości instytucjonalnych i prawnych a także rosnących potrzeb osób niepełnosprawnych zamieszkujących powiat kluczborski.

Działania Rządu oraz polskiego ustawodawstwa na rzecz osób niepełnosprawnych wynikają z dokumentów strategicznych jakimi są:

- Standardowe Zasady Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych – uchwała z 3 grudnia 1993 roku Zgromadzenia Ogólnego ONZ.
- Rządowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych i ich Integracji ze Społeczeństwem z 5 października 1993 r.
- Karta Praw Osób Niepełnosprawnych - uchwała Sejmu RP z dnia 1 sierpnia 1997r.
- Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z 27 sierpnia 1997r. (tj. Dz. U. z 2016, poz. 2046).
- Ustawa o pomocy społecznej z dnia z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. 2016, poz. 930 z późn.zm.).
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. 2014 poz. 1649).
- Konstytucja RP zawierająca zapisy zapobiegające praktykom dyskryminacyjnym wobec osób niepełnosprawnych.
- Kodeks Pracy zabraniający praktyk dyskryminacyjnych wobec osób niepełnosprawnych w stosunku pracy.
- Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2017-2022 zgodny jest z założeniami:

- Strategii Komunikacji Polityki Spójności 2014-2020,
- Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2014-2020
- Strategią Rozwoju Powiatu Kluczborskiego na lata 2014-2022
- Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kluczborskim na lata 2011-2020
- Strategią Rozwoju Województwa Opolskiego
- Planem Rozwoju Lokalnego Powiatu Kluczborskiego
- Strategią Rozwoju Miasta i Gminy Kluczbork 2015-2020

Adresatami programu są:

Osoby niepełnosprawne z terenu powiatu kluczborskiego;
Rodziny, opiekunowie osób niepełnosprawnych;
Organizacje pozarządowe zajmujące się statutowo pomocą osobom niepełnosprawnym.

2. Wprowadzenie i definicje

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych jest dokumentem służącym realizacji lokalnej polityki społecznej. Stanowi podstawę do aplikowania o środki finansowe na realizację działań na rzecz osób niepełnosprawnych, ich integracji ze środowiskiem oraz aktywizacji zawodowej i społecznej.

Opracowanie programu jest jednocześnie wykonaniem delegacji zawartej w art. 35a ust 1. ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. z 2016, poz. 2046), który nakłada na powiaty obowiązek „opracowania i realizacji, zgodnych z powiatową strategią rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie:

- a) rehabilitacji społecznej,
- b) rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia,
- c) przestrzegania praw osób niepełnosprawnych”.

Rehabilitacja osób niepełnosprawnych (Art.7.1 Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej [...]) oznacza zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej.

Rehabilitacja zawodowa (Art.8 Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej [...]) ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy.

Do realizacji celu, o którym mowa w ust. 1, niezbędne jest:

- 1) dokonanie oceny zdolności do pracy, w szczególności przez:
  - a) przeprowadzenie badań lekarskich i psychologicznych umożliwiających określenie sprawności fizycznej, psychicznej i umysłowej do wykonywania zawodu oraz ocenę możliwości zwiększenia tej sprawności,
  - b) ustalenie kwalifikacji, doświadczeń zawodowych, uzdolnień i zainteresowań,
- 2) prowadzenie poradnictwa zawodowego uwzględniającego ocenę zdolności do pracy oraz umożliwiającego wybór odpowiedniego zawodu i szkolenia,
- 3) przygotowanie zawodowe z uwzględnieniem perspektyw zatrudnienia,
- 4) dobór odpowiedniego miejsca pracy i jego wyposażenie,
- 5) określenie środków technicznych umożliwiających lub ułatwiających wykonywanie pracy, a w razie potrzeby - przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych, sprzętu rehabilitacyjnego itp.

Rehabilitacja społeczna (Art. 9. Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej [...]) ma na celu umożliwianie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym.

Rehabilitacja społeczna realizowana jest przede wszystkim przez:

- 1) wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osoby niepełnosprawnej,
- 2) wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych,
- 3) likwidacje barier, w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji,
- 4) kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi.

Przestrzeganie praw osób niepełnosprawnych

(...)Wszystkie osoby niepełnosprawne mają prawo do korzystania z pełni przysługujących im praw, w tym do dostępu do leczenia i opieki medycznej, świadczeń zdrowotnych uwzględniających rodzaj i stopień niepełnosprawności, leczniczych i rehabilitacyjnych, do nauki, do szkolenia się, prawo do pracy odpowiedniej do rodzaju i stopnia niepełnosprawności, prawo do życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych, prawo do uczestnictwa w życiu publicznym, społecznym, kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz rekreacji i turystyce odpowiednio do swoich zainteresowań i potrzeb (...). (*Karta Praw Osób Niepełnosprawnych*).

Niepełnosprawność jest pojęciem szerokim. Trudno ją zdefiniować. Powoduje indywidualne konsekwencje o charakterze społecznym. Jest to zjawisko niejednorodne, obejmujące bowiem wiele ograniczeń, które mogą wynikać z chorób somatycznych, psychicznych lub umysłowych dlatego też są różne definicje niepełnosprawności. Na potrzeby Programu przyjęto następujące definicje osoby niepełnosprawnej:

"Niepełnosprawnymi są osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi" - Karta Praw Osób Niepełnosprawnych, uchwała Sejmu RP z dnia 1 sierpnia 1997 r.

„Niepełnosprawnymi są osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej, jeśli uzyskały orzeczenie" - ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

3. Diagnoza

Program skierowany jest do niepełnosprawnych mieszkańców powiatu kluczborskiego. Szacuje się, że problem ten dotyczy bezpośrednio ponad 7 500 tysięcy mieszkańców naszego regionu, a pośrednio jeszcze dodatkowo kilku tysięcy członków ich rodzin.

3.1 Dane statystyczne

Dane o osobach niepełnosprawnych zawarte są w wielu badaniach statystycznych. Ze względu na stosowaną metodologię badań dostępność danych na określonym poziomie podziału terytorialnego jest ograniczona. Największym badaniem, w którym zbierane są informacje o osobach niepełnosprawnych są spisy powszechne. Ostatni, Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań z 2011 roku, został przeprowadzony metodą mieszaną. Większość danych dotyczących tematyki niepełnosprawności w NSP 2011 była pozyskiwana w badaniu reprezentacyjnym przeprowadzonym na 20% próbie wylosowanych mieszkań (w skali kraju) i na zasadzie dobrowolności. Podejście takie ogranicza dostępność danych na niższych poziomach podziału terytorialnego takich jak powiat. W związku z powyższym oraz biorąc pod uwagę dwójakość podmiotów orzekających (Zakład Ubezpieczeń Społecznych orzekający do celów rentowych, Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności orzekający do celów poza rentowych jak również Ministerstwo Obrony Narodowej orzekające o niezdolności do pracy) trudno jest ustalić ogólną liczbę osób niepełnosprawnych w naszym powiecie.

Analizę statystyczną oparto na danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności oraz Powiatowego Urzędu Pracy w Kluczborku.

Jak wskazują liczby oraz poniżej zamieszczona tabela 1 oraz wykres 1 i 2 na przestrzeni ostatnich 3 lat ilość wydawanych orzeczeń uległa zmniejszeniu. Wśród osób niepełnosprawnych na terenie naszego powiatu, które legitymują się orzeczeniem wydanym przez Powiatowy Zespół ds. Osób Niepełnosprawnych najwięcej jest orzeczonych ze stopniem umiarkowanym. Nadal stosunkowo wysoka jest liczba orzeczeń wydanych po raz pierwszy, co świadczy o stale przybywających osobach dysfunkcyjnych w powiecie.

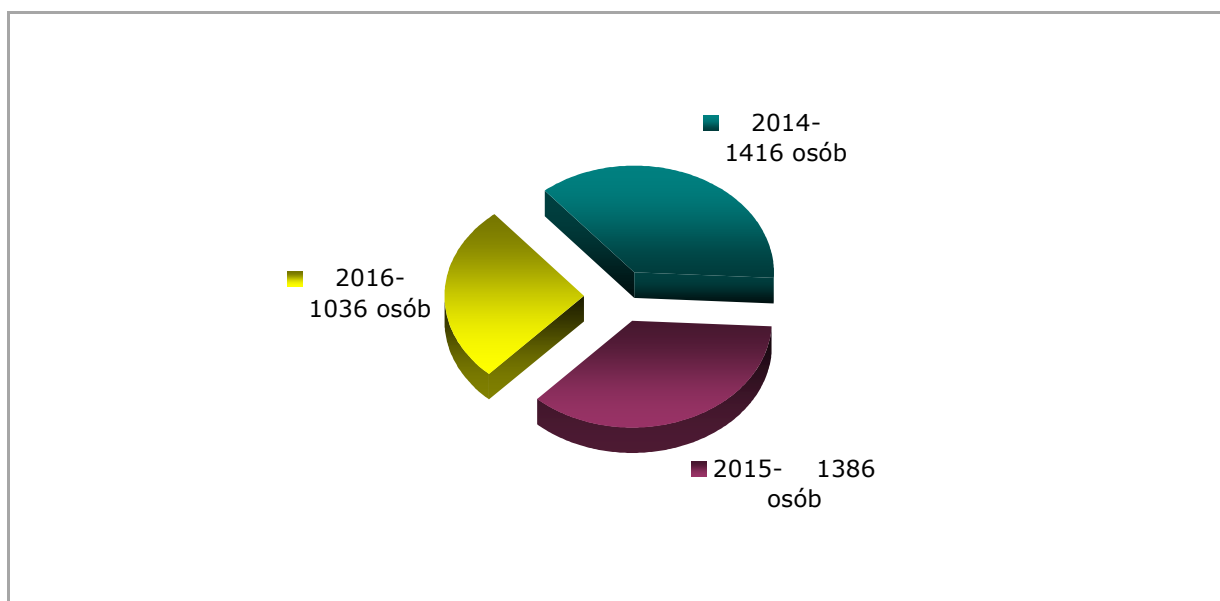
Tabela 1. Ilość wydanych orzeczeń o niepełnosprawności przez PZOON z uwzględnieniem stopnia niepełnosprawności.

Stopień niepełnosprawności	Rok		
	2014	2015	2016
Orzeczenia osób do 16 r.ż	259	238	221
Znaczny	353	299	201
Umiarkowany	597	615	396
Lekki	207	234	218
Ogółem	1416	1386	1036
W tym orzeczenia wydane po raz pierwszy	525	440	380

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PZOON w Kluczborku

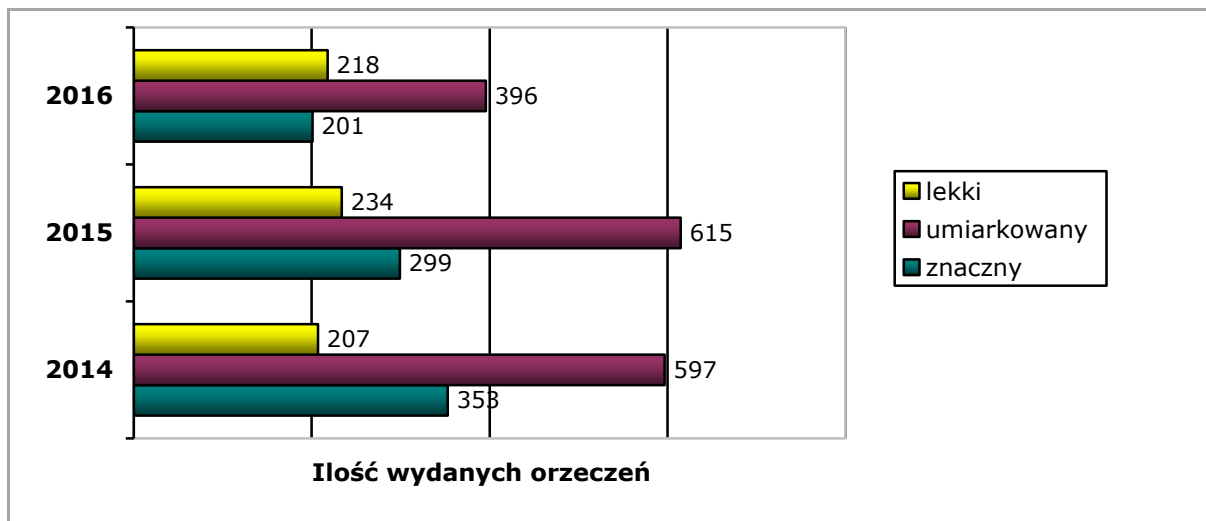
Dość sporą grupę stanowią dzieci do 16 roku życia, co daje 21% w stosunku do wszystkich wydanych orzeczeń. Najwięcej orzeczeń o niepełnosprawności w tej grupie wiekowej oznaczono symbolem 07-S (układ oddechowy i krążenia – 77), 10-N (choroby neurologiczne – 31) oraz 12-C (całościowe zaburzenia rozwojowe – 27) .

Wykres 1. Ilość wydanych orzeczeń o niepełnosprawności z podziałem na lata 2014 - 2016.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PZOON w Kluczborku

Wykres 2. Ilość wydanych przez PZOON orzeczeń z podziałem na stopnie niepełnosprawności.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PZOON w Kluczborku

W ostatnich trzech latach zauważalny jest spadek wydawanych orzeczeń. Jednak w poprzednich latach był to proces liniowy, a znaczący spadek nastąpił w 2016 roku co obrazuje tab.2.

W ostatnim roku największą grupę obejmują orzeczenia wydane dla osób powyżej 61 roku życia, co stanowi ponad 35% wszystkich wydanych orzeczeń. W odniesieniu do przyczyn niepełnosprawności w przypadku osób z tej grupy wiekowej najczęściej orzeczeń wydawanych jest dla osób z upośledzeniem narządu ruchu (05-R 111), osób z chorobami układu oddechowego i krążenia (07-S 67).

Tabela 2. Ilość wydanych orzeczeń z uwzględnieniem wieku i płci.

Rok	Ogółem	Wiek				Płeć	
		16-25	26-40	41-60	61 i pow.	Kobieta	Mężczyzna
2014	1157	84	152	412	509	582	575
2015	1148	83	130	397	538	556	592
2016	815	63	102	283	367	394	421

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PZOON w Kluczborku

Zwiększona ilość wydanych orzeczeń w latach 2014 – 2015 może mieć związek ze zmianą ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym obowiązującą od dnia 1 lipca 2014 r., która wymusiła konieczność ponownego ustalenia niepełnosprawności w celu uzyskania karty parkingowej.

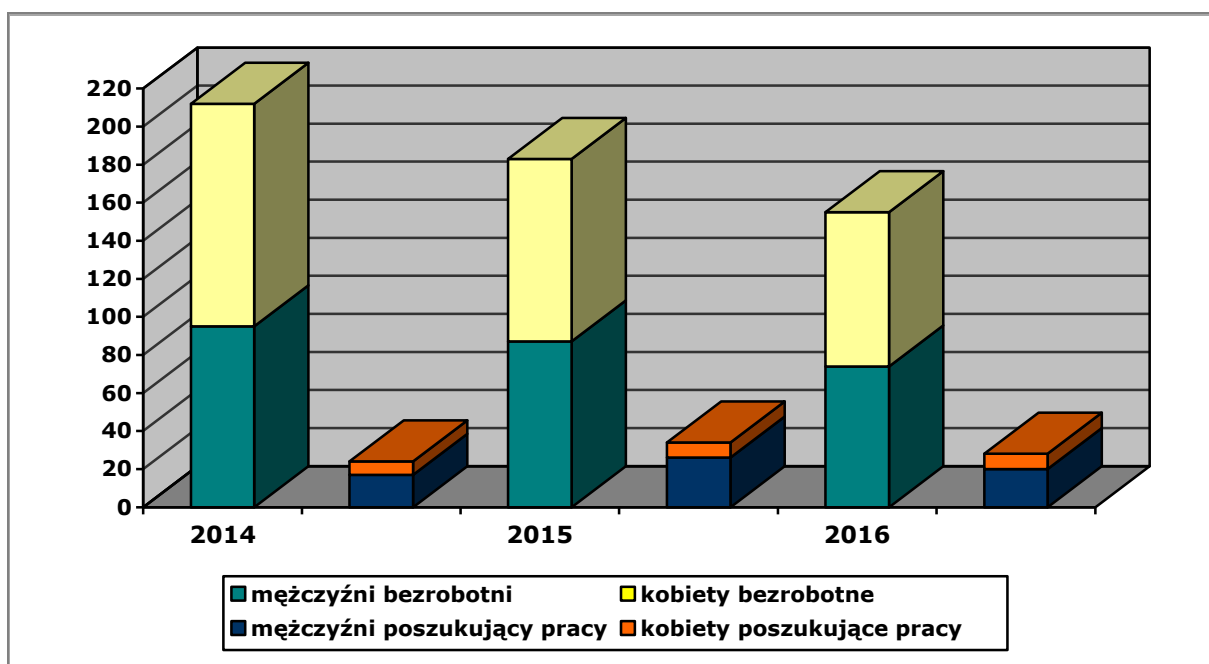
Tabela 3. Ilość wydanych orzeczeń z uwzględnieniem wykształcenia i zatrudnienia.

Wykształcenie		Rok		
		2014	2015	2016
Mniej niż podstawowe		112	49	25
Podstawowe		242	293	227
Zasadnicze		369	371	241
Średnie		335	341	242
Wyższe		99	94	80
Zatrudnienie	tak	127	252	156
	nie	1030	896	659

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PZOON w Kluczborku

Zdecydowana większość osób niepełnosprawnych orzeczonych w latach 2014 - 2016 to osoby niezatrudnione, stanowią one 2 585 osób, natomiast osoby niepełnosprawne aktywne zawodowo w omawianym okresie to liczba 535 osób. Zaznaczyć należałoby również, iż największy odsetek osób orzekanych o niepełnosprawności stanowią osoby, które uzyskały wykształcenie zasadnicze. Znacznie mniej odnotowuje się osób z wykształceniem wyższym.

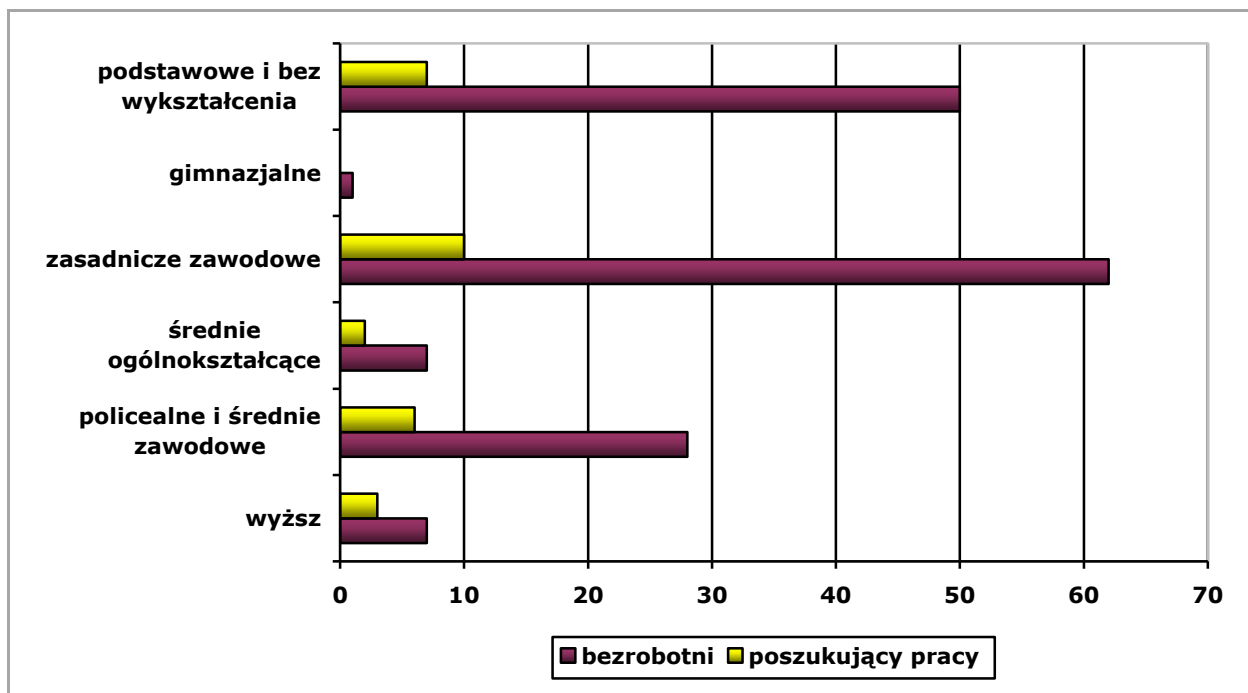
Wykres 3. Struktura osób niepełnosprawnych bezrobotnych oraz poszukujących pracy w powiecie kluczborskim.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Kluczborku

Z przedstawionych danych wynika, iż liczba zarejestrowanych osób niepełnosprawnych w ostatnich latach maleje. Zarejestrowanych jako osoby bezrobotne jest więcej kobiet jednak jako osoby poszukujące pracy przewyższają mężczyźni.

Wykres 4. Wykształcenie osób niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy w roku 2016.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Kluczborku

W zaprezentowanych statystykach widać, iż największa część osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy ma wykształcenie zasadnicze zawodowe. Bardzo mało jest osób w wyższym wykształceniu. Również spora część osób niepełnosprawnych ma wykształcenie podstawowe lub nieukończone podstawowe. Młodzież niepełnosprawna jest znacznie gorzej wykształcona od zdrowych rówieśników. Nierówność startu w dorosłe życie wynikająca z faktu niepełnosprawności, pogłębiona zostaje poprzez gorsze przygotowanie do życia zawodowego. Niskiemu poziomowi aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych towarzyszy jednocześnie zjawisko bezrobocia. Jest ono wśród osób niepełnosprawnych wyższe niż liczba osób czynnych zawodowo. Trudności w znalezieniu pracy potęguje niski poziom kwalifikacji, zawansowany wiek i niższa niż przeciętnie zawodowa dyspozycyjność i mobilność osób niepełnosprawnych. Dla większości osób niepełnosprawnych i ich rodzin, trudna sytuacja materialna w połączeniu z niewielkimi możliwościami jej zmiany w oparciu o osobistą zaradność, stanowią barierę nie do pokonania w samodzielnym zaspokajaniu wielu potrzeb i rozwiązywaniu problemów jakie rodzi niepełnosprawność. Najczęstszymi przyczynami niepełnosprawności wśród osób bezrobotnych i poszukujących pracy są choroby neurologiczne, psychiczne, układu krążenia i oddechowego, narządu ruchu, zaburzeń głosu, mowy i chorób słuchu.

Odzwierciedleniem danych statystycznych jest sytuacja na kluczborskim rynku pracy. Pomimo podejmowanych działań aktywizacyjnych jest ona nadal bardzo trudna, osobom niepełnosprawnym jest niezwykle trudno znaleźć zatrudnienie. Osoby niepełnosprawne, które nie kwalifikują się do podjęcia zatrudnienia w warunkach otwartego rynku pracy jednocześnie wymagają opieki medycznej i rehabilitacyjnej zatrudnione są w zakładach pracy chronionej. Na terenie powiatu kluczborskiego funkcjonują już tylko 2 zakłady pracy chronionej. Z danych PUP wynika, że głównymi

barierami utrudniającymi wejście na rynek pracy są: zbyt niski poziom wykształcenia i kwalifikacji, mała aktywność zawodowa, pasywna postawa, brak specjalistycznego przygotowania do istniejącego rynku pracy w powiecie.

3.2 Infrastruktura pomocy społecznej.

W powiecie kluczborskim funkcjonuje wiele instytucji pomocy społecznej działających na rzecz osób niepełnosprawnych. W powiecie funkcjonują; 1 gminny i 3 miejsko - gminne ośrodki pomocy społecznej, 2 domy pomocy społecznej:

- w Kluczborku dla osób starszych, który wraz z filią (dla osób upośledzonych fizycznie) zabezpiecza miejsca pobytu dla 140 pensjonariuszy oraz
- w Gierałcicach dla upośledzonych intelektualnie 70 dorosłych mężczyzn.

Placówki spełniają wymogi standaryzacyjne oraz posiadają wpisy do rejestru Wojewody opolskiego.

Młodzież z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, umiarkowanym lub znacznym, które z powodu niepełnosprawności nie mogą uczęszczać do szkoły w miejscu zamieszkania mogą kontynuować edukację w specjalnym Ośrodku Szkolno – Wychowawczym w Kluczborku, w którym zlikwidowano bariery architektoniczne. Szkoła kształci na poziomie podstawowym, gimnazjalnym zawodowym oraz w zakresie przysposobienia do pracy. Przy szkole jest internat z profesjonalną kadrą pedagogiczną gdzie uczniowie mogą mieszkać oraz przedszkole specjalne.

W Ośrodku odbywa się wczesne wspomaganie rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do czasu podjęcia nauki w szkole – na podstawie opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej o potrzebie wczesnego wspomagania.

Ze środków PFRON finansowana jest działalność Warsztatu Terapii Zajęciowej w Kluczborku, w którym ważnych umiejętności życiowych uczy się 30 wychowanków.

Celem działalności WTZ jest poprawa zaradności osobistej i sprawności psychofizycznej uczestników oraz przygotowanie do samodzielnej egzystencji w społeczeństwie.

Zajęcia terapeutyczne prowadzone są w sześciu pracowniach:

- artystyczno-plastycznej
- gospodarstwa domowego
- krawieckiej
- komputerowej
- rękodzielniczej
- aktywności zawodowej

Powiatowy Urząd Pracy w ramach wykonywanych zadań ustawowych prowadzi działania w zakresie rehabilitacji zawodowej na rzecz osób niepełnosprawnych. Na przestrzeni 2014-2016 r. na aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych urząd pracy ze środków PFRON wydatkował 164 520,80 zł .

Opiekę medyczną i rehabilitacyjną sprawuje Zespół Opieki Zdrowotnej wraz z przychodniami specjalistycznymi oraz PCZ w Kluczborku a także Zakład Opiekuńczo – Leczniczy w Wołczynie jako instytucja opieki długoterminowej.

W 2010 r. powstał Dzienny Ośrodek Rehabilitacji Dla Dzieci z Zaburzeniami Wieku Rozwojowego zapewniający profesjonalną rehabilitację od wczesnych miesięcy życia.

Na terenie powiatu kluczborskiego dzieci i młodzież niepełnosprawna może uczęszczać do placówek oddziałami integracyjnymi. W gminie Kluczbork są to; Publiczne Przedszkole Nr 2 z oddziałami integracyjnymi, Publiczna Szkoła Podstawowa nr 5 oddziałami integracyjnymi i Publiczne Gimnazjum z oddziałami integracyjnymi. W gminie Byczyna Publiczne przedszkole oraz Publiczne Gimnazjum, w gminie Wołczyn przystosowany

do potrzeb dzieci niepełnosprawnych jest Gimnazjalno- Licealny Zespól Szkół.

W przypadku dzieci i młodzieży, która nie może korzystać ze stacjonarnej formy edukacji szkolnej prowadzone jest nauczanie indywidualne na podstawie orzeczeń Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej.

W Poradni Psychologiczno– Pedagogicznej obejmującej działaniem wszystkie gminy powiatu funkcjonuje zespół orzekający, który wydaje :

- orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego,
- orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania
- opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka.

W ramach potrzeb prowadzona jest terapia indywidualna dzieci upośledzonych umysłowo. PPP współpracuje ściśle ze Stowarzyszeniem Rodziców Przyjaciół Dzieci i Młodzieży Osób ze Specjalnymi Potrzebami przy Publicznym Przedszkolu Nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi w Kluczborku organizując szkolenia i szeroko rozumiane wsparcie dla rodziców dzieci niepełnosprawnych.

Rehabilitacja społeczna i zawodowa w zakresie poprawy zaradności osobistej i sprawności psychofizycznej oraz przygotowania do życia w środowisku społecznym realizowana jest przez Środowiskowy Dom Samopomocy w Kluczborku.

Szeroką ofertę pomocy dla osób niepełnosprawnych realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w oparciu o środki z PFRON.

PCPR jako jednostka organizacyjna powiatu od początku funkcjonowania wykonuje zadania na rzecz niepełnosprawnych w zakresach przewidzianych w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Należą do nich:

- opracowywanie i realizacja, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej,
- przestrzeganie praw osób niepełnosprawnych,
- podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności,
- opracowywanie i przedstawianie planów zadań i informacji z prowadzonej działalności oraz ich udostępnianie na potrzeby samorządu województwa,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej,
- dofinansowanie do:
  - uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,

- usług tłumacza języka migowego;
- sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
- zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
- likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
- rehabilitacji dzieci i młodzieży, dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej.

W ramach środków z PFRON na przestrzeni lat 2014-2016 powiat kluczborski na rehabilitację społeczną oraz zawodową osób niepełnosprawnych wydatkował **3 667 571,80 zł.**

Wysokość środków przekazanych przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na realizację zadań powiatu kluczborskiego oraz ilość osób, które z tych środków skorzystały, przedstawia się następująco:

Tabela 4. Zadania dofinansowane na rzecz osób niepełnosprawnych w ramach środków PFRON.

Zadania dofinansowywane	2014		2015		2016	
	ilość osób	kwota	ilość osób	kwota	ilość osób	kwota
Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych, zgodnie z art. 35a ust. 1 pkt 7 lit.d	35	135 187,00	35	137 459,00	46	146 745
Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych, zgodnie z art. 35a ust. 1 pkt 7 lit.a	157	129 599	126	102 616,00	141	116 125,00
Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym, zgodnie z art. 35a ust. 1 pkt 7 lit.c – w tym dla osób prawnych i jednostek organizacyjnych	238	218 475,00	267	310 780,00	333	288 566,00
Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych, zgodnie z art. 35a ust. 1 pkt 7 lit.b	877	20 612,00	905	20 913,00	680	6 766,00
Dofinansowanie do usług tłumacza języka migowego zgodnie z art. 35a ust. 1 pkt 7 lit.f	-	-	-	-	4	2 160,00
Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej: 1 (liczba wtz), zgodnie z art.35a ust.1 pkt8	30	443 880,00	30	443 880,00	30	479.880,00
Jednorazowe dofinansowanie rozpoczęcia działalności gospodarczej(...), zgodnie z art.12a	0	0	0	0	1	17 000,00
Zwrot wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy dla osób niepełnosprawnych, zgodnie z art. 11	11	63 647,46	12	59 958,27	5	23 915,07
Program „Aktywny samorząd”	65	238 640,50	61	144 951,00	38	115 817,00
Razem rehabilitacja społeczna	1402	1 186 393,00	1424	1 160 599,00	1272	1 156 059,00
Razem rehabilitacja zawodowa	11	63 647,46	12	59 958,27	6	40 915,07
Razem	1413	1.250 040,46	1436	1.220 557,27	1278	1 196 974,07

Źródło : opracowanie własne na podstawie danych PCPR.

Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych opiera się głównie na dofinansowaniu ze środków PFRON zadań realizowanych przez PCPR i PUP.

Jak wynika z przedstawionych powyżej danych, najwięcej środków przyznawanych jest na dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

Wiele osób korzysta z dofinansowania do uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych, zaliczanych zgodnie z zapisem ustawowym do podstawowych form aktywności wspomagającej proces rehabilitacji zawodowej i społecznej.

Niemniej ważnym i zarazem kosztownym zadaniem jest likwidacja barier architektonicznych. Tego typu bariery są jednym z najistotniejszych ograniczeń utrudniających bądź uniemożliwiających osobom niepełnosprawnych codzienne funkcjonowanie oraz kontaktowanie się z otoczeniem. Istniejące bariery często eliminują możliwość podjęcia zatrudnienia, a nawet samodzielnego wyjścia z domu, czy też wykonywania codziennych czynności higienicznych.

Na przestrzeni lat 2006-2016 powiat kluczborski uczestniczył w programie pn. „Program wyrównywania różnic między regionami” realizowanym przy udziale środków PFRON. W ramach Programu w wielu instytucjach powiatowych zlikwidowano bariery architektoniczne i transportowe oraz utworzono stanowiska pracy dla osób niepełnosprawnych

Na terenie powiatu kluczborskiego oprócz instytucji samorządowych można zauważyć dużą aktywność organizacji pozarządowych, które realizując swoje cele statutowe, angażują się w spontaniczną pomoc osobom niepełnosprawnym. Z organizacjami tymi ściśle współpracuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i należą do nich :

- Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób Zaburzeniami Psychicznymi „Nadzieja”
- Stowarzyszenie Rodziców Przyjaciół Dzieci i Młodzieży Osób ze Specjalnymi Potrzebami przy Publicznym Przedszkolu Nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi w Kluczborku
- Kluczborskie Towarzystwo Pomocy Sprawnym Inaczej
- Świetlica terapeutyczno – Wychowawcza „Parasol” wraz z filią
- Caritas Diecezji Kluczbork
- Polski Czerwony Krzyż
- „Samarytanin”
- Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów
- Związek Głuchych
- Związek Niewidomych
- Związek Kombatantów

3.3 Działania podejmowane w powiecie kluczborskim na rzecz osób niepełnosprawnych

Na przestrzeni ostatnich 5 lat obowiązywania poprzedniego Programu znacznie poprawiła się infrastruktura powiatu kluczborskiego.

Celem głównym poprzedniej edycji Programu było: zwiększenie udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i gospodarczym poprzez wyrównywanie ich szans w korzystaniu z praw i obowiązków jakie przysługują pozostałym obywatelom min.

poprzez likwidację barier architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, w komunikowaniu się. W związku z powyższym podjęto szerokie działania ukierunkowane na udostępnienie bogatej infrastruktury powiatowej osobom niepełnosprawnym.

Za sprawą programu PFRON-owskiego wyrównującego różnice między regionami w latach 2006-2016 powiat kluczborski skutecznie podejmował działania zaplanowane w *Powiatowym Programie Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych*, na przestrzeni 10 lat trwania projektu powiat kluczborski pozyskał **2.092 633,05 zł.** na działania w obszarze zatrudnienia i rehabilitacji osób niepełnosprawnych, w tym na wyposażenie nowych miejsc pracy, ale głównie na likwidację barier w placówkach edukacyjnych i zakładach opieki zdrowotnej w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania oraz likwidację barier transportowych a także wyposażenie obiektów służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny. Aktualnie dzięki programowi, każda gmina w powiecie kluczborskim dysponuje samochodem przystosowanym do przewozu osób niepełnosprawnych, w większości budynków urzędów i szkół wykonano podjazdy lub zainstalowano windy dla niepełnosprawnych w tym poruszających się na wózkach inwalidzkich, dostosowano infrastrukturę sanitariatów w szkołach, placówkach służby zdrowia oraz pomocy społecznej. Poza tym w wielu szkołach przebudowano wejścia, tak by były „przyjazne” niepełnosprawnym, zlikwidowano progi, wymieniono wykładziny na antypoślizgowe, w dwóch placówkach zakupiono „schodołazy”. Realizacja powyższych działań była możliwa dzięki dobrej współpracy z partnerami w projekcie tj. kluczborskimi gminami, dla których działania na rzecz osób niepełnosprawnych pomimo wielu innych zadań znalazły się na miejscu priorytetowym.

W powiecie kluczborskim osoby niepełnosprawne posiadają bardzo ważny i dostrzegalny status społeczny. Istnieje wiele prężnie działających organizacji pozarządowych, które wspierane są w swoich działaniach przez powiat oraz jego jednostki organizacyjne. Wśród form czynnego uczestnictwa w życiu osób niepełnosprawnych jest m.in. współfinansowanie cyklicznych imprez organizowanych na rzecz osób niepełnosprawnych w tym: Dzień Seniora, Dzień Emeryta, Rencisty Inwalidy, Powiatowa Spartakiada Przedszkolaków z udziałem dzieci niepełnosprawnych, szereg imprez integracyjnych o charakterze wyjazdowym a także plenerowym organizowanych na terenie miasta, wycieczki rowerowe, wycieczki piesze z zakupionymi przez samorząd gminny i powiatowy kijkami - Nordic walking.

W powiecie kluczborskim cyklicznie odbywa się „Festiwal Niezwykłości”. Biorą w nim udział: Warsztaty Terapii Zajęciowej, Środowiskowy Dom Samopomocy, Domy Pomocy Społecznej, integracyjne placówki oświatowe. Impreza ma charakter ponad wojewódzki. Celem festiwalu jest promocja rękodzielnictwa i twórczości osób niepełnosprawnych oraz chęć zmiany postrzegania osób niepełnosprawnych przez innych ludzi. Jednostki mają możliwość zaprezentowania dorobku twórczego oraz możliwości artystycznych i wokalnych swoich podopiecznych. Impreza dofinansowana jest z funduszy Samorządu Województwa Opolskiego oraz ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Prężnie działające organizacje pozarządowe są oparciem dla niepełnosprawnych i spełniają szereg ról, w tym:

- określają potrzeby i priorytety dotyczące życia osób niepełnosprawnych,
- przyczyniają się do podnoszenia świadomości społeczeństwa i propagowania zmian,
- stwarzają możliwości rozwijania umiejętności w różnych dziedzinach oraz zapewnienia swoim członkom wzajemnego wsparcia i wymianę informacji,
- reprezentują środowiska osób niepełnosprawnych,
- prowadzą działania w zakresie rehabilitacji społecznej, zawodowej i leczniczej na rzecz swoich członków,

Organizacje pozarządowe są w głównej mierze inicjatorami takich działań jak powiatowe festyny integracyjne, Powiatowe Dni Osób Niepełnosprawnych, które zrzeszają nie tylko osoby niepełnosprawne, w imprezach tych uczestniczą przedstawiciele władz samorządu gminnego i powiatowego, młodzież z kluczborskich szkół i przedszkoli integracyjnych, organizacje pozarządowe oraz mieszkańcy powiatu. Spotkania takie są również okazją do wymiany informacji na temat różnych form pomocy dostępnych w naszym powiecie.

Samorząd powiatu kluczborskiego współpracuje z organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy niepełnosprawnym wspierając m.in. dotacjami zadania publiczne realizowane przez te organizacje w ramach ogłaszanych przez Zarząd Powiatu w Kluczborku otwartych konkursów ofert w obszarach kultury, kultury fizycznej, sportu, pomocy społecznej.

Do cyklicznych przedsięwzięć tego rodzaju należy zaliczyć:

- „*Radosne Mikołajki na sportowo*” – organizator: Stowarzyszenie Rodziców, Przyjaciół Dzieci i Młodzieży, Osób ze Specjalnymi Potrzebami przy Publicznym Przedszkolu Nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi w Kluczborku;
- „*Dzień Seniora w powiecie kluczborskim*” – organizator: Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Oddziału Rejonowego Kluczbork;
- *Kluczborskie Konferencje Medycyny Paliatywnej* – organizator: Stowarzyszenie „Hospicjum Ziemi Kluczborskiej Św. Ojca Pio”.

W powiecie działa Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych – ciało opiniotawczo-doradcze przy Staroście, którego członkami są min. osoby niepełnosprawne.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kluczborku od 2008 roku realizował projekt systemowy pod nazwą „Dobry Start”.

Projekt współfinansowany był przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, Priorytet VII Promocja integracji społecznej, Działanie 7.1 Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji, Poddziałanie 7.1.2 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie.

Celem głównym projektu była aktywizacja społeczna i zawodowa osób korzystających ze wsparcia Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kluczborku.

W roku 2014 r. projekt adresowany był do osób niepełnosprawnych będących w wieku aktywności zawodowej, nieaktywnych zawodowo zamieszkałych na terenie powiatu kluczborskiego.

Udział w projekcie wzięło łącznie 51 osób, w tym: 26 kobiet i 25 mężczyzn. Każdy uczestnik został objęty odmianą kontraktu socjalnego.

Zrealizowano następujące formy wsparcia:

1) W ramach aktywizacji społecznej:

Warsztaty przedsiębiorczości i poszukiwania pracy.

Warsztaty dla każdej grupy trwały 5 dni i obejmowały 25 godzin dydaktycznych. Uczestnicy zdobywali wiedzę na temat rynku pracy, zakładania spółdzielni socjalnych, pisania życiorysu, listu motywacyjnego i prowadzenia rozmowy z pracodawcą. Udział w warsztatach wzięło 40 osób, w tym: 20 kobiet i 20 mężczyzn.

Warsztaty socjokulturalne

Warsztaty socjokulturalne zorganizowano w atrakcyjnym turystycznie Zakopanem. Podczas 6-dniowego wyjazdu zorganizowano: trening umiejętności społecznych (warsztaty z psychologiem i pedagogiem), zwiedzanie wraz z przewodnikiem Krakowa oraz Zakopanego, kolację integracyjną połączoną z konkursami wiedzy o Tatrach. Udział w warsztatach wzięło 35 osób, w tym: 18 kobiet i 17 mężczyzn.

2) W ramach aktywizacji zdrowotnej:

Turnus rehabilitacyjny

W okresie letnim uczestnicy projektu wzięli udział w 14 dniowym turnusie rehabilitacyjnym, który został zorganizowany przy współudziale środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, w nadmorskim ośrodku rehabilitacyjnym.

Uczestnicy turnusu korzystali z szeregu zabiegów z grupy fizykoterapii (laser, lampa sollux, pole magnetyczne), kinezyterapii (ćwiczenia indywidualne z fizjoterapeutą) oraz krioterapii miejscowej.

W turnusie uczestniczyło 37 osób, w tym: 19 kobiet i 18 mężczyzn.

3) W ramach aktywizacji zawodowej:

Doradztwo zawodowe.

Z chwilą przystąpienia do projektu każdy uczestnik został objęty wsparciem doradcy zawodowego

w postaci indywidualnych konsultacji.

Celem konsultacji było rozpoznanie indywidualnych potrzeb i możliwości uczestników projektu, dobór odpowiedniego kierunku szkolenia oraz udzielenie wsparcia w zakresie powrotu i wejścia na rynek pracy. Przy współudziale doradcy dla każdego uczestnika projektu został opracowany Indywidualny Plan Działania (IPD).

W spotkaniach uczestniczyło 51 osób, w tym: 26 kobiet i 25 mężczyzn.

Staże zawodowe

W ramach projektu 5 osób zostało skierowanych do odbycia stażu na konkretnym stanowisku pracy. Uczestnicy odbywali staż w zakładzie pracy chronionej, w przedszkolu, szkole, firmie prywatnej. Naukę zawodu zdobywali na takich stanowiskach jak: sekretarka, opiekunka do dzieci, strażnik- portier, konserwator i pracownik gospodarczy.

Poprzez udział w stażu i zdobyciu nowych umiejętności zawodnych uczestnicy mogli odzyskać zdolność oraz możliwość do zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej. Do odbycia stażu zostało skierowanych 5 osób w tym: 2 kobiety i 3 mężczyzn.

4) W ramach aktywizacji edukacyjnej:

Zorganizowano 5 szkoleń i kursów w następujących zakresach tematycznych:

Kurs pracownika administracyjno-biurowego

Celem kursu było nabycie teoretycznej i praktycznej wiedzy w zakresie organizowania pracy biurowej. Szkolenie trwało 10 dni i obejmowało 70 godzin dydaktycznych.

W trakcie szkolenia uczestniczki zdobywały głównie praktyczną wiedzę z zakresu obsługi podstawowych urzędzeń biurowych oraz obsługi programu PŁATNIK. Ważnymi elementami szkolenia były również zagadnienia z zakresu prawa pracy, zasad efektywnej komunikacji oraz autoprezentacji i kultury zawodu.

Udział w kursie wzięły 2 osoby, w tym: 2 kobiety.

Kurs pracownika ochrony osób i mienia z obsługą monitoringu

Kurs zorganizowano dla osób zainteresowanych opanowaniem podstawowej wiedzy teoretycznej i praktycznej niezbędnej do wykonywania zawodu strażnik-portier z obsługą urzędzeń monitorujących.

Program kursu obejmował m.in. ochronę osób i mienia, zasady udzielania pierwszej pomocy, techniki samoobrony oraz system monitoringu wizyjnego. Ogółem kurs trwał 70 godzin dydaktycznych.

Udział w kursie wzięło 10 osób, w tym: 1 kobieta i 9 mężczyzn.

Podstawy obsługi komputera

Szkolenie trwało 60 godzin (łącznie 10 dni), podczas których uczestnicy zdobywali podstawową wiedzę i nabywali podstawowych umiejętności w zakresie wykorzystania komputera.

Tematyka kursu obejmowała obsługę edytora tekstów Word, podstawy Internetu i poczty elektronicznej.

W szkoleniu uczestniczyło 9 osób, w tym: 5 kobiet i 4 mężczyzn.

Szkolenie komputerowe-poziom średnio zaawansowany

Szkolenie organizowane na poziomie zaawansowanym trwało 60 godzin (łącznie 9 dni).

Celem szkolenia było pogłębienie lub uzupełnienie wiedzy uczestników szkolenia z zakresu obsługi komputera. Tematyka kursu obejmowała poznanie zaawansowanych funkcji arkusza kalkulacyjnego Excel, prezentacje w Power Point, pogłębienie wiedzy o systemie operacyjnym Windows.

Udział w szkoleniu wzięło 6 osób, w tym: 1 kobieta i 5 mężczyzn.

Kurs florystyki

Kurs trwał 54 godziny (9 dni), prowadzony był głównie w formie praktycznych ćwiczeń z zakresu tworzenia wiązanek ozdobnych i okolicznościowych.

Ponadto uczestnicy szkolenia zdobywali wiedzę o podziale roślin ozdobnych, narzędziach stosowanych w aranżacji roślin oraz artykułach dekoratorskich stosowanych w artystycznym układaniu wiązanek.

Udział w kursie wzięły 4 osoby, w tym: 4 kobiety.

31 grudnia 2014 r. PCPR w Kluczborku ostatecznie zakończyło realizację projektu.

Od początku projektu tj. od czerwca 2008 roku aż do momentu jego zakończenia udział w projekcie wzięły 263 osoby, w tym: 124 kobiety i 139 mężczyzn.

Głównymi odbiorcami projektu były osoby niepełnosprawne (łącznie 223 uczestników, w tym: 106 kobiet i 117 mężczyzn).

W powiecie kluczborskim podczas wykonywania planowanych działań jednostki organizacyjne powiatu kluczborskiego kierują się zasadą przestrzegania praw osób niepełnosprawnych. Służebna, a zarazem wspierająca rola instytucji względem osób niepełnosprawnych przejawia się w ścisłej współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych. Przedstawiciele najwyższych władz samorządowych aktywnie uczestniczą w życiu osób niepełnosprawnych poprzez obecność na wszelkich organizowanych uroczystościach, takich jak np.: Dni Osób Niepełnosprawnych, Światowy Dzień Emeryta, Rencisty i Inwalidy, rajdy rowerowe, spotkania świąteczno – noworoczne i inne, a także poprzez osobiste zaangażowanie w rozwiązywanie trudnych problemów zarówno socjalno-bytowych, jak i osobistych.

Powiat Kluczborski w latach ubiegłych był laureatem „Orderu uśmiechu” – ogólnopolskiej nagrody w kategorii: powiat przyjazny niepełnosprawnym.

3.4 Inwestycje powiatu

W 2014 roku miała miejsce likwidacja barier architektonicznych w Specjalnym Ośrodku Szkolno – Wychowawczym oraz powiększenie pomieszczeń w Przedszkolu Specjalnym przy SOSW.

W 2016 roku zakończył się trwający od 2014 roku remont Domu Pomocy Społecznej w Kluczborku. Prace były podzielone na kilka etapów. Od dwóch lat budynek ogrzewany jest pompami ciepła, wymieniono wewnętrzne instalacje i wyremontowano łazienki. W 2016 roku remontowana była zabytkowa część budynku. Przeprowadzono remont elewacji, wymieniono cały dach wraz ze stolarką okienną. Zrewitalizowano również przylegający do budynku park. Przygotowano także miejsca rekreacji przy drugim kluczborskim DPS-ie przy ul. Sienkiewicza.

Dzięki realizacji Programu wyrównywania różnic między regionami w latach ubiegłych, jednostki związane z osobami niepełnosprawnymi dysponują autobusami oraz mikrobusami do przewozu osób niepełnosprawnych. Część budynków została wyposażona w windy (SOSW, ZSLT, Pracownia Ćwiczeń Praktycznych Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1), do dwóch placówek zakupiono schodolazy natomiast w budynkach: Publicznego Przedszkola nr 2 w Kluczborku, Publicznej Szkoły Podstawowej w Byczynie, Szpitala Powiatowego w Kluczborku, SOSW w Kluczborku, Zespołu Szkół Licealno-Technicznych w Kluczborku, publicznej Szkole Podstawowej w Kluczborku, Zakładu opiekuńczo-Leczniczego w Wołczynie – zlikwidowano bariery architektoniczne.

4. Cele operacyjne programu

Program został opracowany w oparciu o diagnozę problemów społecznych, znajomość środowiska, zależności w nim panujących oraz analizę zasobów instytucjonalnych w powiecie kluczborskim. Program zakłada kontynuację kierunków działania wskazanych w latach poprzednich gdyż były one słuszne, zasadne i nie zdewaluowały się.

Program odnosi się do wielu dziedzin życia społecznego w stosunku, do których osoby niepełnosprawne napotykają na bariery utrudniające w pełni korzystanie z przysługujących im praw oraz wykonywanie obowiązków życia codziennego.

Głównym celem Programu jest zapewnienie osobom niepełnosprawnym warunków do równoprawnego, samodzielnego, pełnego i czynnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym poprzez:

- I. Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów osób niepełnosprawnych.
- II. Inicjowanie i popieranie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności.
- III. Zapewnienie dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym.
- IV. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym pełnego dostępu do rehabilitacji w tym społecznej, kultury, sportu, rekreacji i turystyki.
- V. Zwiększenie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych.
- VI. Zapewnienie konsultacji społecznej wszystkich działań dotyczących osób niepełnosprawnych w fazie ich planowania, wdrażania oraz ewaluacji z samorządną reprezentacją środowiska.

4.1 Cel operacyjny 1.

Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów osób niepełnosprawnych.

Możliwości tkwiące w osobach niepełnosprawnych są ograniczane przez warunki, w jakich odbywa się ich społeczne funkcjonowanie, a poczucie zagrożenia bytu jest silniejsze niż w przeciętnych rodzinach. Wynika to nie tylko z generalnie niższego statusu materialnego, z występujących ograniczeń i utrudnień w społecznym funkcjonowaniu, ale także ze społecznego niezrozumienia ich potrzeb, a wręcz marginalizacji.

Niepełnosprawność narusza najcenniejsze wartości człowieka: zdrowie, sprawność fizyczną, zdolność do wypełniania podstawowych zadań społecznych i stanowi przeszkodę w realizacji własnych celów. Postrzegana jest jako stan niepożądany, niekorzystny fakt społeczny, często nieświadomie wywołujący niepokój, budzący obawę, że i nas może spotkać podobny los.

Brak kontaktów powoduje, że w ocenach kierujemy się silnie zakorzenionymi w świadomości stereotypami, mitami, niesprawdzonymi informacjami, na podstawie, których przeciętny Polak postrzega osoby niepełnosprawne przez pryzmat ograniczeń, niskich rent, miernych sukcesów życiowych i zawodowych, skali bezradności i koniecznej

pomocy. Takie postrzeganie sytuuje te osoby w roli klientów różnych instytucji pomocowych i powoduje ich marginalizację.

Ograniczenia sprawności kojarzone są jako odchylenia od normy, a kontakt z osobami niepełnosprawnymi budzi poczucie bezradności i zakłopotania. Społeczne oczekiwanie idzie w kierunku dokonywania zmian w samej osobie niepełnosprawnej poprzez leczenie, rehabilitację, przystosowanie.

Tymczasem problem osób niepełnosprawnych tkwi nie tylko w niepełnosprawności, ale także, a może przede wszystkim, w osobach sprawnych.

Istotna jest, zatem zmiana społecznego sposobu myślenia i postaw wobec organizacji życia osób niepełnosprawnych, gdyż właściwe otoczenie społeczne stymulując wpływa na rozwiązywanie ich problemów.

Zadania do realizacji

- Poruszanie i przybliżanie problematyki osób niepełnosprawnych w środkach masowego przekazu, przełamywanie dotychczasowych uprzedzeń, tworzenie sprzyjającego klimatu do integracji ze społeczeństwem.
- Zagwarantowanie warunków do udziału osób niepełnosprawnych w imprezach organizowanych przez Powiat i Miasto - informacja + promocja imprez w miejscach dostępnych dla osób niepełnosprawnych.
- Wdrażanie w szkołach programów wychowawczych, mających na celu poznanie świata osób niepełnosprawnych, zmianę postaw, rozumienie i akceptację.
- Prowadzenie działalności informacyjnej dotyczącej różnych form pomocy i wsparcia świadczonych przez urzędy, instytucje i organizacje dla osób niepełnosprawnych.
- Tworzenie sieci klas integracyjnych w szkołach i przedszkolach, stosownie do potrzeb młodzieży niepełnosprawnej w powiecie.

4.2 Cel operacyjny II.

Inicjowanie i popieranie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności.

Bariera architektoniczne, urbanistyczne, transportowe, w komunikowaniu się i techniczne są jednym z najistotniejszych ograniczeń utrudniających, a często wręcz uniemożliwiających osobom niepełnosprawnym korzystanie z przysługującego im prawa do pełnego życia i zaspokajania swoich potrzeb na równi z innymi.

Na dostosowanie mieszkań dla osób niepełnosprawnych składanych jest w PCPR rocznie średnio około 30 wniosków osób dorosłych oraz 5-6 wniosków dla dzieci. Przedmiotem szczególnego zainteresowania jest adaptacja łazienek oraz umożliwienie samodzielnego wyjścia z domu (budowa podjazdu, montaż windy). Pomocą objęte są głównie osoby niepełnosprawne ruchowo. Szczęólnego wsparcia wymagają rodziny z małym dzieckiem, nad którym wieloletnia opieka często skutkuje niepełnosprawnością opiekunów - zwłaszcza samotnych matek.

Bardzo ważnym do zrealizowania zadaniem jest likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej w tym w zakładach opieki zdrowotnej i placówkach edukacyjnych a także wyposażanie obiektów służących rehabilitacji osób

niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny oraz wszelkie działania zmierzające do pozyskiwania funduszy na ten cel. Choć cel ten był skutecznie realizowany dotychczas i infrastruktura budynków użyteczności publicznej w powiecie uległa znacznej poprawie, w dalszym ciągu istnieje potrzeba kontynuacji działań ograniczających dostęp osób niepełnosprawnych do tych miejsc.

Zadania do realizacji

- Systematyczne dostosowywanie mieszkań, do potrzeb osób niepełnosprawnych - likwidacja barier.
- Likwidacja barier architektonicznych w ciągach komunikacyjnych ulic i chodników
  - poprawę nawierzchni komunalnych,
  - obniżanie krawężników,
  - oznakowanie przejść.
- Likwidacja barier w zakładach opieki zdrowotnej i placówkach edukacyjnych w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania.
- Wydzielanie i oznakowywanie miejsc postoju dla uprawnionych osób niepełnosprawnych na parkingach i przed budynkami użyteczności publicznej
- Udostępnianie obiektów użyteczności publicznej dla osób na wózkach inwalidzkich
  - budowa podjazdów,
  - montaż urządzeń dźwigowych,
  - wyposażanie w transportery schodowe.
- Tworzenie warunków społecznej komunikacji osób niepełnosprawnych.
- Likwidacja barier transportowych.

4.3 Cel operacyjny III.

Zapewnienie dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym.

Pomoc społeczna jest fragmentem polityki społecznej państwa, powołanym do udzielania pomocy osobom i rodzinom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej i nie są w stanie jej pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Celem pomocy jest zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych w taki sposób, aby osoba lub rodzina żyła w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Osoby niepełnosprawne korzystają ze świadczeń pomocy społecznej na ogólnych zasadach, określonych w ustawie dla ogółu społeczeństwa.

Obok zabezpieczenia niezbędnych życiowych potrzeb osób niepełnosprawnych, konieczne jest również zorganizowanie takiej specyficznej pomocy, która umożliwi osobie niepełnosprawnej usamodzielnienie się i opuszczenie kręgu beneficjentów pomocy społecznej, pozwoli na prawdziwe ich upodmiotowienie. Rodzaj, formy i rozmiar tej pomocy powinny stymulować osobę niepełnosprawną do samodzielnego rozwiązywania własnych problemów, przy wsparciu ze strony pracownika socjalnego, który ma bezpośredni kontakt z osobą niepełnosprawną.

Poszczególne zadania w zakresie nowych rozwiązań środowiskowego wsparcia osób niepełnosprawnych będą podejmowane i realizowane przy współudziale organizacji pozarządowych.

Bardzo duże znaczenie w osiągnięciu pozytywnych rezultatów leczenia i usprawniania ma poradnictwo medyczne, socjalne i pedagogiczne oraz terapia psychologiczna. W przypadku niepełnosprawnego lub zagrożonego niepełnosprawnością dziecka działania te powinny być skierowane do jego rodziców. Ważne jest też wsparcie przez grupę innych rodziców dzieci z taką samą niepełnosprawnością. Odpowiednie postawy rodzicielskie wobec niepełnosprawnego dziecka pozwolą nie tylko na osiągnięcie pozytywnych rezultatów wczesnego leczenia i usprawniania oraz rehabilitacji psycho-edukacyjnej, ale również pozwolą na jego możliwie pełen rozwój, a następnie uczestnictwo w życiu społecznym.

Można powiedzieć, że odwrotną sytuację mamy u osoby dorosłej, która na skutek wypadku czy choroby staje się osobą niepełnosprawną. Obok ewentualnej potrzeby ratowania życia leczenie i rehabilitacja medyczna jest nieskuteczna bez wsparcia poradnictwem i ewentualną terapią. Jak wynika z praktyki, najlepsze rezultaty daje wsparcie udzielone przez inne osoby z taką samą niepełnosprawnością.

Zadania do realizacji

- Pomoc w rozwiązywaniu problemów osób niepełnosprawnych i ich rodzin - informacja i poradnictwo prawne, grupy wsparcia.
- Tworzenie warunków pełnej dostępności do usług opiekuńczych i specjalistycznych.
- Dostosowywanie pomieszczeń i wyposażanie zakładów opieki zdrowotnej do potrzeb osób niepełnosprawnych.
- Podejmowanie działań na rzecz zwiększenia dostępu do lekarzy specjalistów rehabilitacji leczniczej poprzez zwiększenie ich liczby w placówkach służby zdrowia.
- Wspieranie działań zmierzających do rozwoju i podnoszenia jakości usług rehabilitacyjnych w tym wyposażanie obiektów służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny.
- Rozwój stacjonarnych form opieki długoterminowej, w tym opieki paliatywnej.
- Udzielanie pomocy w uzyskiwaniu środków finansowych na budowę, rozbudowę i modernizację obiektów służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych.
- Rozwój specjalistycznej opieki w zakresie wczesnego diagnozowania, leczenia i rehabilitacji dzieci i młodzieży.

4.4 Cel operacyjny IV.

Zapewnienie osobom niepełnosprawnym pełnego dostępu do rehabilitacji w tym społecznej, kultury, sportu, rekreacji i turystyki.

Realizacja tego celu przebiegać będzie w dwóch ząbających się płaszczyznach. Pierwsza z nich to prowadzenie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych poprzez

działalność kulturalną, sportową, rekreację i turystykę. Druga to pełnoprawny udział osób niepełnosprawnych w kulturze, sporcie, rekreacji i turystyce.

I. Zakres działań - rehabilitacja społeczna

Rehabilitacja jest procesem, którego celem jest umożliwienie osobom niepełnosprawnym osiągnięcie i utrzymanie optymalnego poziomu funkcjonowania. Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwianie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym, czyli również w kulturze, sporcie i rekreacji. Do podstawowych form rehabilitacji społecznej zalicza się zwłaszcza uczestnictwo w:

- warsztatach terapii zajęciowej,
- turnusach rehabilitacyjnych,
- zespołach ćwiczeń fizycznych usprawniających psychoruchowo, rekreacyjnych i sportowych oraz innych zespołach aktywności społecznej, zgodnie z potrzebami osób niepełnosprawnych,
- integracyjnych imprezach kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych.

Wymienione formy zawierają w sobie działalność kulturalną, sportową, rekreacyjną i turystyczną, choć nie zawsze jest to działalność podstawowa. I tak warsztaty terapii zajęciowej, które realizują również zadania w zakresie rehabilitacji zawodowej mają na celu ogólny rozwój i poprawę sprawności niezbędnych do prowadzenia przez osobę niepełnosprawną możliwie niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia przez zastosowanie różnych technik terapii zajęciowej. Natomiast turnusy rehabilitacyjne są formą aktywnej rehabilitacji, połączoną z elementami wypoczynku, mającą na celu przede wszystkim ogólną poprawę sprawności, wyrobienie zaradności, pobudzenie i rozwijanie zainteresowań osób niepełnosprawnych.

Jednocześnie jest to działalność prowadzona głównie, a właściwie wyłącznie w środowisku samych osób niepełnosprawnych. Uczestnictwo osoby niepełnosprawnej w tych formach aktywności ma pozwolić jej na powrót lub wejście w życie społeczne i zawodowe. Powrót dotyczy tych osób niepełnosprawnych, które wcześniej jako najczęściej w pełni sprawne uczestniczyły w życiu społecznym i zawodowym. Natomiast wejście dotyczy tych osób, które najczęściej stały się niepełnosprawne do 16 roku życia.

Bardzo ważnym elementem wsparcia wczesnego procesu leczenia i rehabilitacji jest szybkie i adekwatne zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny. Wszystkie osoby niepełnosprawne, które potrzebują tych przedmiotów i urządzeń, powinny mieć do nich swobodny dostęp, niezależnie od swojej sytuacji finansowej. Obecnie omówione powyżej działania realizowane są w powiecie kluczborskim jak i w całym kraju głównie w oparciu o ośrodki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych / PFRON/ poprzez organizacje pozarządowe, zakłady pracy chronionej oraz przez takie instytucje jak specjalne placówki oświatowe i opiekuńcze.

Rehabilitacja społeczna jest bardzo ważnym elementem działań na rzecz osób niepełnosprawnych. Powinna być w następnych latach kontynuowana i rozszerzana we wszystkich wymienionych formach. Równocześnie należy zwiększyć efektywność działań w tym zakresie poprzez ich koordynację, popularyzację, kumulację środków oraz prowadzenie rzetelnej oceny rezultatów tych działań

Zadania do realizacji:

- Udzielanie pomocy finansowej osobom niepełnosprawnym na wyjazd i uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych,
- Finansowanie działalności warsztatów terapii zajęciowej dla potrzebujących rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych oraz rozszerzenie WTZ o dodatkowe pracownie .
- Utworzenie Zakładu Aktywizacji zawodowej dla niepełnosprawnych mieszkańców powiatu kluczborskiego.
- Dofinansowanie zaopatrzenia osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze niezbędne do ich funkcjonowania.
- Wspieranie organizacji pozarządowych zajmujących się problematyką osób niepełnosprawnych w ich działaniach w zakresie rehabilitacji społecznej na rzecz tych osób.
- Wspieranie leczenia i rehabilitacji szerokim poradnictwem i wsparciem pracowników socjalnych oraz samych osób niepełnosprawnych i członków ich rodzin.
- Udzielanie informacji i pomocy w uzyskaniu przez osoby niepełnosprawne sprzętów niezbędnych do życia i samodzielnego funkcjonowania /elektryczne wózki, specjalistyczny sprzęt komputerowy, oprzyrządowanie samochodów osobowych itp../

II. Zakres działań - udział osób niepełnosprawnych w kulturze, sporcie, rekreacji i turystyce.

Każda osoba może w kulturze i sporcie uczestniczyć zarówno jako widz i jako twórca. Można być aktorem w teatrze i/lub być w tym teatrze widzem, można być kibicem piłkarskim i/lub zawodnikiem. Natomiast w turystyce i rekreacji w większości jesteśmy uczestnikami.

W ogólnospołecznym życiu kulturalnym i sportowym powiatu kluczborskiego w małym procencie uczestniczą osoby niepełnosprawne. Wynika to głównie z istniejących barier architektonicznych, transportowych, w komunikowaniu się oraz mentalnych tkwiących samych osobach niepełnosprawnych i ich najbliższym otoczeniu oraz barier mentalnych tkwiących w tzw. osobach sprawnych. Zaczyna się to zmieniać poprzez organizowane powiatowe imprezy integracyjne jednak w dalszym ciągu widoczny jest brak pomostu pomiędzy dość szeroko prowadzoną działalnością kulturalną, sportową, rekreacyjną i turystyką w środowisku osób niepełnosprawnych, a działalnością ogólnospołeczną. Aby zapewnić osobom niepełnosprawnym pełny dostęp do kultury, sportu, rekreacji i turystyki należy przyjąć następujące:

Zadania do realizacji:

- Udzielanie pomocy organizatorom zajęć sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych, turystycznych dla osób niepełnosprawnych.
- Wspieranie działań sprzyjających integracji społecznej osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem /spotkania, imprezy kulturalne itp.
- Umożliwianie udziału osób niepełnosprawnych w imprezach masowych.
- Promowanie sportu, rekreacji i turystyki wśród osób niepełnosprawnych.

4.5 Cel operacyjny V.

Zwiększenie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych.

Rehabilitacja zawodowa jest istotnym elementem rehabilitacji kompleksowej i polega na ułatwieniu osobie niepełnosprawnej udziału w życiu zawodowym poprzez uzyskanie i utrzymanie zatrudnienia a w konsekwencji awansu zawodowego poprzez udzielenie osobie niepełnosprawnej takich usług jak:

- ocena zdolności do pracy w oparciu o odpowiednie badania lekarskie i psychologiczne,
- poradnictwo zawodowe,
- przygotowanie zawodowe,
- dobór i wyposażenie odpowiedniego miejsca pracy a w konsekwencji zatrudnienie,
- wspomaganie pozostawania w zatrudnieniu oraz dobór odpowiedniego sprzętu rehabilitacyjnego umożliwiającego bądź ułatwiającego wykonywanie pracy.

W konsekwencji prowadzi ona do integracji lub reintegracji społecznej. Rehabilitacja zawodowa powinna dotyczyć zarówno młodzieży uczącej się, zwłaszcza w szkołach zawodowych na różnych poziomach kształcenia, jak też osób w okresie aktywności zawodowej pozostających bez pracy lub funkcjonujących już w określonych środowiskach zawodowych. Należy tutaj postawić za cel przygotowanie do pracy oraz zapewnienie osobom niepełnosprawnym zatrudnienia zgodnego z ich możliwościami psychofizycznymi i posiadanymi kwalifikacjami zawodowymi. Rehabilitację zawodową powinno realizować się w kilku etapach:

Etap I - poradnictwo zawodowe oparte na ocenie zawodowej zdolności do pracy osoby niepełnosprawnej oraz pomocy w podjęciu decyzji zawodowej. Służy to podjęciu konkretnej decyzji dotyczącej wyboru zawodu oraz wyborowi drogi prowadzącej do kariery zawodowej. Zasadnym jest rozpoczęcie tego procesu najpóźniej w ostatniej klasie gimnazjum. Uczniowie bowiem, poza otrzymaniem kompleksowej informacji o możliwościach dalszego kształcenia (w tym także placówkach edukacji specjalnej i placówkach realizujących programy kształcenia integracyjnego) powinni posiadać możliwość korzystania z usług doradczych w zakresie wyboru zawodu zgodnie z posiadanymi predyspozycjami i zainteresowaniami, jednakże zawsze zgodnie z możliwościami psychofizycznymi oraz wymogami rynku pracy.

Poradnictwo zawodowe to również działania realizowane na rzecz osób, które zakończyły systematyczne kształcenie zawodowe i pozostają w zatrudnieniu bądź okresowo nie mają pracy. Usługi doradcze dla tych osób są świadczone przez doradców zawodowych, głównie zatrudnionych w Powiatowych Urzędach Pracy. Bardzo istotnym jest umożliwienie tymże doradcom permanentnego podnoszenia kwalifikacji w zakresie doradztwa świadczonego na rzecz klientów niepełnosprawnych. Jednocześnie osoby niepełnosprawne muszą mieć zapewnione warunki lokalowe (w tym zniwelowane bariery architektoniczne) odpowiadające realizacji zasad poufności i dostępności do usług doradczych.

Bardzo ważnym elementem efektywnego prowadzenia poradnictwa zawodowego jest stworzenie i utrzymanie takiej współpracy pomiędzy doradcą a lekarzem, która będzie pozwalała na wzajemną współpracę w zakresie konsultacji lekarskich i psychologicznych

prowadzących do medycznej i psychologicznej oceny możliwości podjęcia pracy w określonych zawodach.

Etap II - doskonalenie i przekwalifikowanie zawodowe, które dotyczy osób dorosłych.

Można rozpatrywać etap ten w dwóch płaszczyznach działań:

- **szkolenia zawodowe**, których celem jest przygotowanie osoby niepełnosprawnej do pracy poprzez nabycie odpowiednich kwalifikacji zawodowych. Istotny jest tutaj fakt zdobycia zarówno wiedzy teoretycznej jak też nabycie konkretnych umiejętności zawodowych. Prawidłowo prowadzona rehabilitacja zawodowa w okresie szkolenia powinna zapewnić jednocześnie nabycie i utrwalenie mechanizmów dotyczących skutecznych zachowań pożądaných w środowisku pracy. Szkolenia odnosić się muszą także do możliwości awansu zawodowego osób niepełnosprawnych. A zatem należy pamiętać o możliwościach wynikających z zapisów ustawy dotyczących zapewnienia zwrotu kosztów poniesionych na szkolenia osób niepełnosprawnych przez pracodawców. Kierunek i zakres treściowy szkolenia powinien być poprzedzany konsultacją z doradcą zawodowym.

- **renty szkoleniowe** dla osób szczególnie narażonych na choroby zawodowe i wypadki przy pracy, pobierające przez dłuższy okres świadczenia z tytułu czasowej niezdolności do pracy. Przy ścisłym udziale ZUS tę grupę osób należy kierować na szkolenia w zawodach konkurencyjnych dla otwartego rynku pracy, oczywiście z uwzględnieniem możliwości szkolenia osoby niepełnosprawnej ze względu na jej dotychczasowe doświadczenie zawodowe i posiadany poziom wykształcenia.

Etap III - zatrudnienie lub podjęcie samodzielnej działalności gospodarczej.

Zatrudnienie osób niepełnosprawnych należy traktować jako jeden z najistotniejszych etapów rehabilitacji zawodowej. Dobór miejsca zatrudnienia koniecznie musi być dostosowany do stopnia uszkodzenia organizmu oraz przygotowania osoby niepełnosprawnej do pracy. Zatrudnienie może być realizowane zarówno w zwykłych zakładach pracy, czyli na tzw. otwartym rynku pracy jak też w zakładach pracy chronionej lub zakładach aktywności zawodowej. W krajach Unii Europejskiej istnieje tendencja do zatrudniania osób niepełnosprawnych w zwykłych zakładach pracy, zgodnie z zasadą zawodowej integracji oraz w zakładach aktywności zawodowej.

Etap IV - wspieranie pozostawania w zatrudnieniu, co dotyczy szczególnie początkowego okresu zatrudnienia mającego na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej procesu adaptacji zawodowej oraz przystosowanie się do wykonywania zadań zawodowych i funkcjonowania w nowym środowisku pracy, zarówno w jego sensie fizycznym jak i społecznym.

Pomimo ciągle rosnącej świadomości społecznej dotyczącej rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych nadal obserwuje się niejednokrotnie utrudnione wejście na rynek pracy zwłaszcza osób z upośledzeniem umysłowym i zaburzeniami psychicznymi.

Rynek pracy dla osób niepełnosprawnych jest ciągle jeszcze kojarzony z miejscami pracy w zakładach pracy chronionej. Szalenie istotne zatem, staje się przedsięwzięcie działań na rzecz wzrostu świadomości pracodawców z otwartego rynku pracy na temat rodzajów niepełnosprawności i rzeczywistych ograniczeń zawodowych z nich wpływających. Zawsze jednak pewna grupa osób niepełnosprawnych będzie najlepiej

funkcjonowała w zakładach aktywności zawodowej i zakładach pracy chronionej ze względu na rodzaj schorzeń warunkujących niepełnosprawność.

Osoby niepełnosprawne, w zależności od stopnia uszkodzenia organizmu i przygotowania do pracy, powinny być zatrudniane w zwykłych zakładach pracy, czyli na tzw. otwartym rynku, w zakładach pracy chronionej lub zakładach aktywności zawodowej.

Zadania do realizacji:

- Prowadzenie przez Powiatowy Urząd Pracy, pośrednictwa pracy i poradnictwa dla osób niepełnosprawnych, ich szkolenie i przekwalifikowanie.
- Opracowanie i rozpowszechnienie ulotek i broszur informacyjnych dla pracodawców mogących zatrudniać osoby niepełnosprawne.
- Włączenie organizacji pozarządowych w realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych.
- Promowanie wśród pracodawców zatrudniania osób niepełnosprawnych.
- Doradztwo i pomoc osobom niepełnosprawnym podejmującym działalność gospodarczą i rolniczą w tym poprzez udzielanie pożyczek na rozpoczęcie takiej działalności
- Realizacja programów celowych PFRON mających na celu aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych.

4.6 Cel operacyjny VI.

Zapewnienie konsultacji społecznej wszystkich działań dotyczących osób niepełno-sprawnych w fazie ich planowania, wdrażania oraz ewaluacji z samorządną reprezentacją środowiska.

Realizacja tego celu operacyjnego będzie wykonaniem Uchwały Sejmiku RP z dnia 1 sierpnia 1997 roku Karty Praw Osób Niepełnosprawnych, która gwarantuje osobom niepełnosprawnym prawo do posiadania samorządnej reprezentacji środowiska oraz konsultowanie z nim wszelkich projektów aktów prawnych dotyczących osób niepełnosprawnych. Będzie zatem realizacją art. 44b znowelizowanej ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, który wymienia jako jedno z zadań powiatu powołanie powiatowej społecznej rady do spraw osób niepełnosprawnych, która jest organem opiniodawczo – doradczym przede wszystkim w kwestii: inspirowania przedsięwzięć zmierzających do integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych i realizacji ich praw.

Cytowana ustawa w art.35a, ust.1, pkt 4 jako zadanie do realizacji wymienia również: „współpracę z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej tych osób” .

Zadania do realizacji

- Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi.
- Wspieranie działań integrujących środowisko osób niepełnosprawnych.
- Bieżące informowanie osób niepełnosprawnych o działaniach do nich kierowanych.
- Wspieranie inicjatyw dotyczących osób niepełnosprawnych wnoszonych przez reprezentację środowiska.

5. Sposób realizacji

Program zakłada współpracę wielu instytucji i organizacji w tym również pozarządowych działających na terenie powiatu na rzecz osób niepełnosprawnych.

Program jest dokumentem otwartym i może być modyfikowany w zależności od zmian instytucjonalnych i prawnych oraz potrzeb osób niepełnosprawnych. Będzie realizowany poprzez wykonanie szczegółowych projektów, które będą ściśle nakierowane na osiągnięcie poszczególnych celów operacyjnych programu.

6. Realizatorzy

Powiat oraz jego jednostki organizacyjne
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kluczborku
Powiatowy Urząd Pracy w Kluczborku
Wydział Edukacji Starostwa Powiatowego w Kluczborku
PCZ w Kluczborku
Szkoły powiatu kluczborskiego

7. Partnerzy

Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych
Organizacje pozarządowe działające w obszarze niepełnosprawności
Gminy powiatu kluczborskiego i ich jednostki organizacyjne
Ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu kluczborskiego
Pracodawcy

8. Źródła finansowania

- Budżet własny powiatu
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
- Europejski Fundusz Społeczny
- Inne

Przedstawiony Program ramowy ma na celu przybliżyć problemy osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym oraz schematycznie określa pola działalności różnych podmiotów zajmujących się pomocą niepełnosprawnym oraz ich rodzinom.

Na bazie programu ramowego mogą być realizowane różnorodne projekty w obrębie poszczególnych celów operacyjnych i zadań.

Realizacja programu obejmuje okres od 2016 r. do 2022 r. i uzależniona będzie od możliwości pozyskiwania środków finansowych na poszczególne zadania.

Spis tabel i wykresów

Tabela 1. Ilość wydanych orzeczeń o niepełnosprawności przez PZOON z uwzględnieniem stopnia niepełnosprawności.	6
Tabela 2. Ilość wydanych orzeczeń z uwzględnieniem wieku i płci.	7
Tabela 3. Ilość wydanych orzeczeń z uwzględnieniem wykształcenia i zatrudnienia.	8
Tabela 4. Zadania dofinansowane na rzecz osób niepełnosprawnych w ramach środków PFRON.	13
Wykres 1. Ilość wydanych orzeczeń o niepełnosprawności z podziałem na lata 2014 - 2016.	6
Wykres 2. Ilość wydanych przez PZOON orzeczeń z podziałem na stopnie niepełnosprawności.	7
Wykres 3. Struktura osób niepełnosprawnych bezrobotnych oraz poszukujących pracy w powiecie kluczborskim.	8
Wykres 4. Wykształcenie osób niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy w roku 2016.	9